

TRIVSELSPLAN FOR SKOLER I SANDE KOMMUNE

Plan for å sikre elever et godt psykososialt miljø slik at læring og utvikling kan skje.

Innhold	Side
Innledning	3
Forebygging	5
Avdekking og meldeplikt	7
Systemarbeid – kontinuerlig arbeid	8
Prosedyrer ved Mobbing eller Krenkende atferd	9
Prosedyrer ved Vold/Trusler	10
Vedlegg 1: Meldeskjema	11
Aktuelle linker og nettsted	12

Innledning

”Alle skal ha minst en opplevelse av mestring hver dag.”

Barn og unge i ”Sandeskolen” skal ha et positivt og trygt læringsmiljø. Dette skapes og videreutvikles gjennom et kontinuerlig arbeid i hele skolens virksomhet. Fokus- og utviklingsområder felles for Sandeskolen er beskrevet mer utfyllende i ”Handlingsplan for God oppvekst” og i ”Handlingsplan for grunnskolen i Sande”. Implementeringen av felles standarder og kvalitet på tvers av skoler og klasserom er en forutsetning for trivsel og læring. Tiltak for økt sosial kompetanse er ett av flere virkemidler som beskrives kort i disse planene. Disse tiltakene uttrykkes også mer spesifikt på den enkelte skole.

På tross av målrettet forebyggende arbeid, vil det forekomme mistriksel i en eller annen form. Indirekte er det et tegn på at gode målsettinger beskrevet i handlingsplanene ikke alltid nås. Da er det viktig at skolen og kommunen som skoleeier har gode rutiner som sikrer kvalitativ og juridisk korrekt oppfølging og samtidig gir trygghet til alle berørte parter. Denne trivselsplanen vektlegger derfor skolens og den enkelte ansattes formelle plikter og rutiner knyttet til oppfølgingen av ”elevenes arbeidsmiljølov”, opplæringslovens § 9a. Trivselsplanen er en integrert del av og må leses i sammenheng med planene for innholdet i Sandeskolen.

Elevene skal ikke bli utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold, rasisme eller utestenging på skolen, i SFO eller på skoleveien. Når krenkende atferd oppdages, skal det reageres umiddelbart og iverksettes tiltak.

Denne planen er et hjelpemiddel for skolene og de foresatte i arbeidet i tråd med Opplæringsloven § 9a og Forskrift for miljørettet helsevern for barnehager og skoler § 12.

Opplæringsloven 9a sier dette.

§ 9a–1 Generelle krav

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

I følge opplæringsloven § 9a–1 har alle elever *rett* til et godt psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Personalets handlingsplikt overfor krenkende adferd

Opplæringsloven § 9a–3 andre ledd

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Bestemmelsen presiserer og supplerer kravet i opplæringsloven § 1–2 siste ledd og skolens og personalets alminnelige omsorgsplikt for barn i skolen.

Elever som opplever å bli utsatt for mobbing, vold, rasisme eller ulike former for diskriminering, skal kunne stole på at skolen tar problemene deres på alvor. Skolen skal,

eventuelt i samarbeid med andre myndigheter, iverksette nødvendige tiltak for å stanse slik atferd.

Det er viktig å understreke at denne bestemmelsen handler om mer enn mobbing. Mobbing, vold, rasisme og diskriminering er bare eksempler på «krenkende ord eller handlingar». Loven gjelder også andre former for krenkende ord eller handlinger, slik som negative, enkeltstående utsagn om en persons utseende, klær, tro, dialekt osv.

Med psykososialt miljø menes de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elever, foreldre og personalet opplever dette. Miljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel, læring, mestring, trygghet og sosiale tilhørighet. Den enkelte elevs subjektive opplevelse er utgangspunktet for virksomhetens håndtering av forskrift og lovverk som regulerer dette.

I denne planen vektlegger Sande kommune at:

- skolen, eleven og de foresatte samarbeider aktivt om å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger.
- alle ansatte ved skolen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende atferd
- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger
- lokale tiltak og samarbeid, er avgjørende for at arbeidet skal lykkes.

Planen inneholder:

- forebyggingstiltak som reduserer risikoen for krenkende ord og handlinger
- skolens systematiske arbeid for å sikre et godt psykososialt læringsmiljø
- rutiner for å avdekke om elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger
- tiltak og rutiner for problemløsning i volds- og mobbesaker
- meldeskjema til benyttelse – Vedlegg 1

Noen definisjoner:

Mobbing innebærer at en eller flere barn/elever sier eller gjør vonde og ubehagelige ting mot en annen. Ved mobbing skjer dette gjentatte ganger, og den som blir utsatt, har vanskelig for å forsvare seg. Stikkord er ondsinnet og ulikt styrkeforhold.

Rasisme innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.

Krenkende ord og handlinger kan for eksempel være enkeltstående ytringer om utseende eller funksjonshemninger, ord eller handlinger som i utgangspunktet ikke er ment å være krenkende eller som er akseptable i noen grupper, men som oppleves krenkende av andre.

(Hentet fra Utdanningsdirektoratet: Brosjyre om elevenes skolemiljø)

2 Forebygging

Opplæringsloven § 9a–3

Opplæringsloven § 9a–3 første ledd

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Den viktigste jobben i forhold til å unngå at barn og unge blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, er å ha fokus på hvordan man bør/skal opptre for å skape et miljø der alle verdsettes for den de er og der en ser den enkeltes kompetanse og styrker som en ressurs for fellesskapet.

Denne bestemmelsen må ses i sammenheng med § 9a–4 om «systematisk arbeid for å fremje helse, miljøet og tryggleiken til elevane (internkontroll)».

Elevene kan i skoletiden ikke i samme grad som voksne velge sitt miljø. Når det er i samfunnet si interesse at elevene gjennomfører utdanning, er det også samfunnets ansvar å gjøre sitt ytterste for å hindre at dette ikke oppleves negativt.

Skolen kan ikke ha full kontroll over elevenes adferd. Likevel er det en klar målsetting at skolemiljøet skal være fritt for destruktiv adferd, og skolen må arbeide aktivt mot dette målet. Skolen må sette seg konkrete mål for det psykososiale miljøet, og arbeide systematisk og planmessig for å nå dem, jf. opplæringsloven § 9a–4. Skolen må også ha klare rutiner for hvordan problemer som for eksempel mobbing skal avdekkes og håndteres.

Kommunen og fylkeskommunen har plikt til å utarbeide skolereglement etter opplæringsloven §§ 2–9 og 3–7. De kommunale forskriftene til opplæringslovens § 2–9 om skolens ordensreglement gir bestemmelser om elevenes rettigheter og plikter, regler om atferd og om hvilke tiltak skolen skal kunne nytte overfor elever som bryter ordensreglementet. Forskriftene har også bestemmelser om refsingstiltak som skal kunne brukes ved brudd på reglement, og om fremgangsmåten når slike saker skal behandles. Fylkeskommunene skal gi tilsvarende forskrifter om ordensreglement for den enkelte videregående skole, jf. § 3–7.

Skolene og de ansatte i Sandeskolene arbeider aktivt for å forebygge at elever utsettes for krenkende ord og handlinger gjennom helhetlig holdningsarbeid og tiltak knyttet til læringsmiljøet på disse områdene:

- Ledelse og organisering:
God ledelse og organisering på skolen er en forutsetning for at arbeidet med læringsmiljøet foregår systematisk og kontinuerlig. Skolen har egne planer basert på Sande kommunes trivselsplan.
- Det er fokus på:
 - Å ”gripe” elevene i å handle positivt, ”catch them beeing good” og ordsette og/eller verdsette dette gjennom ulike lokale tiltak.
 - God klasseledelse med nulltoleranse mot mobbing som skaper et inkluderende miljø og læringsfellesskap
 - Klare regler og konsekvenser
 - Årlig trivselsundersøkelse (elevundersøkelsen)

- Trivselsfremmende arbeid i friminuttene.
- Elevsamtaler
- Gode inspeksjonsordninger der vaktene er oppsøkende, synlige (bruker vester), har ansvar for definerte områder og ser til at elevene har det trygt og trivelig. Inspeksjonsrutinene gjennomgås ved skolestart/ sfo oppstart hvert år.
- Relasjoner

Positive relasjoner mellom elevene og mellom elev og lærer har betydning for elevens læring, atferd og opplevelse av lærings situasjonen.

 - Klasseregler drøftes og utarbeides
 - Mobbing og læringsmiljø er tema i klassene.
 - Elevens trivsel er et tema i klassene
 - Fadderordning for elever i småskolen
 - Elevrådet er en aktiv medspiller i arbeidet med læringsmiljøet
- Samarbeid hjem-skole

Foreldre og lærere har positive forventninger til elevene og de samme grensene for mobbing, noe som virker forebyggende ved målrettet og systematisk jobbing med tema sosial kompetanse i 1.klasse ved "Zippys venner" og "Det er mitt valg" i de øvrige klassene i barneskolene., og målrettet og systematisk jobbing med tema sosial kompetanse gjennom MOT i ungdomsskolen.

3 Avdekking og meldeplikt

Skolene i Sande skal avdekke tilfeller av mobbing, diskriminering, vold, rasisme og andre former for krenkende ord og handlinger. Sentrale begreper er ”undersøke, varsle og gripe inn”:

«Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.» (Oppl.l. § 9a-3)

Alle ansatte ved skolen har en handlingsplikt som består av:

- plikt til å gjøre undersøkelser raskt
- plikt til å varsle rektor
- plikt til å gripe inn

Oppfylles ikke handlingsplikten kan den enkelte medarbeider straffes (Oppl.l. § 9a-7)

For å avdekke mobbing og annen krenkende adferd har hver skole:

- årlig trivselsundersøkelse tilpasset alderstrinnet (Elevundersøkelsen 7. og 10. trinn, egne undersøkelser på andre trinn, behandles i bl.a. Skolemiljøutvalget),
- fokus på elevens trivsel og om eleven er utsatt for krenkende adferd i elev- og foreldresamtaler
- gode vakt- og tilsynsordninger som kan avdekke om krenkende adferd forekommer gode rutiner for å melde fra til rektor ved krenkende ord og handlinger (eksempel på hendelsesrapport i 7.2)
- fokus på digital mobbing. Det benyttes i utstrakt grad mobiltelefon og ulike sosiale medier blant elevene, også langt ned i klassetrinnene. Ytringer her foregår ofte på tvers av skole og hjem/fritid. Dette gir en særlig utfordring fordi de sosiale rommene i stor grad er lukket for oss voksne og de er tilgjengelige overalt. Dette innebærer at skolen og hjemmet må samarbeide tett for å avdekke negativ atferd.

For å avdekke mobbing og krenkende adferd er det viktig at de foresatte:

- gir skolen beskjed så fort som råd ved mistanke om at elever ved skolen blir plaget (se meldeskjema i 7.3)
- følger opp klassemiljøet som foresatte, foreldrekontakter har et spesielt ansvar

Meldinger om mobbing og krenkende adferd fra elever, foreldre og ansatte skal alltid tas på alvor. Ved mistanke:

- blir saken undersøkt, opplysninger innhentet og observasjon intensivert
- skal skoleledelsen informeres
- settes det inn tiltak for å løse saken

Reglene om psykososialt miljø blir gjennomgått i [U-dir 2-2010](#).

4. SYSTEM – kontinuerlig arbeid

«Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, ..Skoleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette.» (Oppl.l. § 9a-4)

Sande kommune skal ha et kontinuerlig og systematisk arbeid for å sikre et godt skolemiljø. Planene og rutineene må være innarbeidet og følges av personalet i saker som vedrører det psykososiale miljøet til elevene. Under følger en sjekklister til hjelp for å dokumentere de tiltak som er med og sikrer et godt skolemiljø.

Hva gjøres:	Ansvar:	Tidspunkt:	Status:
1. Forebyggende arbeid <ul style="list-style-type: none">Skolen har konkretisert tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid (punkt 2 i denne planen). Dette gjenkjennes i skolehverdagen.	Rektor/alle	Løpende	
2. Opplæring av ansatte <ul style="list-style-type: none">Årlig opplæring av ansatte i Opplæringslovens Kapittel 9a	Rektor	Plandag hver høst	
3. Informasjon til elever og foreldre <ul style="list-style-type: none">Elever og foresatte informeres om<ul style="list-style-type: none">Rett til enkeltvedtak etter Oppl.l. §9aSande kommunes trivselsplan og ordensreglement	Rektor/kontaktlærer	Foreldremøte hver høst	
4. Inspeksjon <ul style="list-style-type: none">Vakt- og tilsynsordningen i skole og sfo evalueres minimum 2 ganger i året	Rektor/ sfo leder	Høst og Vår	
5. Melderutiner og registrering <ul style="list-style-type: none">Skolen har melderutiner for krenkende adferdSkolen har oversikt over innmeldte saker om det psykososiale miljøet	Rektor	Løpende	
6. Ordensreglement <ul style="list-style-type: none">Reglement og praksis vurderes i forhold til (Oppl.l. § 2-9 og 2-10)	Rektor	Hver høst	
7. Elevrådet <ul style="list-style-type: none">Elevrådet er aktive i skolemiljø arbeidet (Oppl.l. § 9a-5) og drøfter skolemiljøet minst 5 ganger/år.	Rektor	Egen møteplan	
8. Skolens rådsorganer <ul style="list-style-type: none">Samarbeidsutvalg, skolemiljøutvalg, elev – og foreldreråd har jevnlig møterRåd, utvalg og ansatte er involverte i skolemiljø saker, orientert om planer og vedtak, tar aktiv del i å skape et godt miljø og evaluerer arbeidet med skolemiljøet (Oppl.l. § 9a-6)	Rektor	Egne møteplaner	
9. Evaluering – Årsrapport <ul style="list-style-type: none">Rådsorganene på skolen evaluerer arbeidet med skolemiljøet for kontinuerlig utvikling av arbeidetEvaluering og sjekklister inngår i årsmelding	Rektor	Hver vår	

5. PROSEDYRER VED MOBBING ELLER KRENKENDE ADFERD

Opplæringsloven (§ 9a-3) tydeliggjør skolen og den enkelte ansatte sitt ansvar til å undersøke, varsle og gripe inn overfor mobbing, diskriminering, vald og rasisme. Når elev, foresatte eller ansatte ved skolen har mistanke om eller kunnskap om at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger, skal dette følges opp umiddelbart. Skolen skal sikre en saksbehandling og oppfølging i tråd med lover (Oppl.l.§ 9a, forvaltningslov, forskrifter, kommunal plan). Muntlige eller skriftlige henvendelser fra foresatte om alvorlige forhold skal besvares og enkelt vedtak utformes, når tiltak settes i verk.

Under følger prosedyrer for håndtering av mobbing og krenkende ord og handlinger. De brukes om en elev blir plaget av medelever, eller voksne på skolen. Rektor vurderer formen på oppfølgingen av hvert punkt.

Hva gjøres:	Ansvar:
1. Henvendelse mottas <ul style="list-style-type: none"> Henvendelse fra elever, lærere eller foreldre/foresatte registreres skriftlig og meldes rektor (vedlegg 1) Situasjonen kartlegges 	Alle/kontaktlærer
2. Informasjon og planlegging <ul style="list-style-type: none"> Det videre arbeidet planlegges Det vurderes i samarbeid med foresatte om eksterne skal trekkes inn (BUFF, PPT, skolehelsetjenesten, barnevern, politi) 	Rektor/kontaktlærer
3. Samtale med den som blir mobbet/utsatt for krenkende adferd <ul style="list-style-type: none"> Eleven får vite at skolen bryr seg og at han/hun skal få hjelp og støtte og at mobbingen/adferden skal opphøre Eleven informeres om videre saksgang 	Rektor/kontaktlærer
4. Samtale med den/de som mobber/utøver krenkende adferd <ul style="list-style-type: none"> Enkeltvis samtale med den/de som mobber Hovedpoenget med samtalen er å tydeliggjøre at mobbing ikke aksepteres, og må stoppe umiddelbart. Det vises til ordensreglement for mulige sanksjoner Det inviteres til samarbeid for å få slutt på adferden Det gjøres avtaler om oppfølging 	Rektor/kontaktlærer
5. Foreldre informeres <ul style="list-style-type: none"> Samtale med foresatte både til den som blir mobbet/krenket og mobber(e)/krenker(e) 	Rektor/kontaktlærer
6. Enkeltvedtak fattes når (se mal 7.4, skrives i ESA) <ul style="list-style-type: none"> Elever eller foreldre ber om tiltak knyttet til det psykososiale miljøet Skolen iverksetter tiltak av inngripende karakter, og bestemmende for elevens rettigheter og plikter 	Rektor Rektor
7. Oppfølging <ul style="list-style-type: none"> De ansatte informeres rutinemessig Saken følges opp til mobbingen/adferden har opphørt, forbedringspunkt i avtaler er oppfylt og forholdene er stabile. 	Rektor/kontaktlærer
8. Dokumentasjon <ul style="list-style-type: none"> Saker dokumenteres, klager, logg på hendelsesforløp, oppfølgingsplan. Telefonsamtaler, møteinnkallinger, referater, enkeltvedtak oppbevares i elevens mappe. 	Rektor

6. PROSEDYRER VED VOLD/TRUSLER

Under følger prosedyrer for håndtering av vold/trusler. Alvorlighetsgraden av vold og trusler vil variere. Rektor vurderer derfor formen på oppfølgingen av hvert punkt. Dette skal følges opp umiddelbart.

Hva gjøres:	Ansvar:
1. Situasjonen stabiliseres <ul style="list-style-type: none"> • Volden stoppes • Andre voksne, evt. Politi tilkalles om nødvendig • Andre elever blir om nødvendig fjernet fra området • Rektor, inspektør varsles og overtar ansvaret 	Alle/kontaktlærer
2. Oppfølging av den som blir utsatt for vold <ul style="list-style-type: none"> • Den som blir utsatt for vold blir tatt vare på • Legesjekk/behandling ved behov • De foresatte informeres • Samtale med markering av ivaretagelse og trygge forhold • Fornærmede eller pårørende kan òg kontakte, samtale med, og eventuelt anmelde ett forhold til politiet. Det informeres om dette 	Kontaktlærer/rektor Fornærmede/foresatte/ eller rektor/rådmann
3. Oppfølging av den som utøver vold <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med elev og evt. andre som er viktig for saken. Forhold omkring volds episode klargjøres • De foresatte informeres • Reaksjonsplan/oppfølgingsplan utarbeides • Samarbeid med PPT, barnevern, BUFF team vurderes • Bekymringsamtale hos politiet vurderes. Kan være til god hjelp i det videre arbeidet • Alvorlige volds tilfeller politianmeldes • Reaksjoner i tråd med skolens ordensreglement • Enkeltvedtak vurderes, varsles og utformes • Ved gjentakelse velges en sterkere reaksjonsform 	Rektor/kontaktlærer Rektor/kontaktlærer/ Foresatte evt. eksterne veiledere Rektor
4. Annet arbeid <ul style="list-style-type: none"> • Stemningen i skolemiljøet roes ned, slik at rykteflommen begrenses. Eventuelt lik info til alle klasser • Dokumentasjon (se 4.8) De involverte voksne skriver hendelsesrapport, leveres eventuelt til rektor • I alvorlige saker blir rapport om hendelsesforløp, igangsatte og planlagte tiltak sendt foresatte og oppvekstsektor v/kommunalsjef (eventuell kopi til PPT og/eller barnevern) • Eventuell skademelding skrives • Skolens rutiner evalueres og eventuelt forbedres. 	Rektor/kontaktlærer De involverte Rektor Rektor Rektor

**MELDESKJEMA
OM BEKYMRING FOR ELEVENS PSYKOSOSIALE SKOLEMILJØ**

Meldinger fra foresatte vil utløse et enkeltvedtak

Elevens navn:		Fødselsdato:
Elevens klasse:		
Bekymringen meldes til:		
Bekymringen meldes av:		
Dato for meldingen:		
Hva dreier bekymringen seg om? (mobbing, vold, rasisme, diskriminering, utestengning)		
Hvordan ble bekymringen oppdaget?		
Annen faktainformasjon?		

AKTUELLE LINKER OG NETTSTED:

Utdanningsdirektoratet: <http://www.udir.no/Laringsmiljo/>

Olweus programmet: <http://www.mobbing.no/c-191-Olweus.aspx>

Zippys venner: http://www.godeforeldre.no/gode_foreldre/foreldretiltak/zippys_venner/
http://www.vfb.no/no/vare_tiltak/zippys_venner/

MOT: <http://www.mot.no/>

Det er Mitt Valg: <http://www.determinnvalg.no/>